

WAAROM EEN BELEIDSPLAN WATERRECREATIE EN –TOERISME ?

In de afgelopen decennia groeide de behoefte aan een verdere en beleidsmatige uitbouw van het waterrecreatiebeleid en de waterrecreatiemogelijkheden. Meerdere oorzaken kunnen daarvoor aangewezen worden :

- De belangrijkste oorzaak is wel dat de recreatieve functie die de waterwegbeheerder aan zijn waterwegen toekent - en die één van de vijf basisfuncties is - nog nooit volledig werd uitgeschreven.
- Het toeristisch-recreatief gebruik van de waterwegen, de kust en de aanpalende jaagpaden en dijkwegen is de afgelopen decennia sterk gegroeid. Naast de toename van het aantal recreanten is er bovendien een steeds verdergaande diversificatie van vormen en combinaties van waterrecreatie en –toerisme.
- Daarnaast wordt door andere maatschappelijke functies (economie, ecologie, landschap, wateraan- en afvoer) beslag gelegd op de waterwegen en de kust, waardoor de recreatieve mogelijkheden in het gedrang kunnen komen. Het is bijgevolg belangrijk na te gaan hoe een optimale coëxistentie bereikt kan worden.
- Door de veranderende eisen van de maatschappij en de gebruikers blijkt een aanpassing van voorzieningen en dienstverleningsniveaus voor (kust)jachthavens noodzakelijk.

Het Vlaams Gewest, vertegenwoordigd door de Vlaamse regering in de persoon van de Vlaamse minister bevoegd voor Mobiliteit, Openbare Werken en Energie, gaf derhalve aan de Administratie Waterwegen en Zeewezen de opdracht om een *Beleidsplan voor de waterrecreatie en het watertoerisme van de waterwegen en kust in Vlaanderen* te ontwikkelen. Het beleidsplan dat als gevolg hiervan opgesteld werd, heeft betrekking op de recreatie en het toerisme op, in of langs de bevaarbare waterwegen en de kustzone (excl. het strandtoerisme). Het geografisch gebied waarop het beleidsplan van toepassing is, wordt gevormd door het Vlaams Gewest al is ook de afstemming met de omliggende regio's een belangrijk aandachtspunt. Omdat toerisme en sport nauw verweven zijn met deze materie, werden de hiervoor bevoegde ministers ook bij dit beleidsplan betrokken.

EEN BELEIDSPLAN MET OOG DE MAATSCHAPPELIJKE FUNCTIONALITEIT VAN WATERWEGEN EN KUST

Het *Beleidsplan waterrecreatie en watertoerisme van de waterwegen en de kust in Vlaanderen* gaat in op potenties en knelpunten van waterrecreatie en watertoerisme.

Enerzijds reikt het een kader aan waardoor de sector zelf (recreanten, ondernemers en vzw's in de sector, ...) op een **duurzame wijze** aan waterrecreatie en –toerisme kunnen doen. Hierbij worden de multifunctionaliteit van de waterwegen en de kust en de snel evoluerende maatschappelijke realiteit niet uit het oog verloren. Economisch, maatschappelijk en ecologisch welzijn van de sector en van de samenleving in het algemeen gaan daarbij hand in hand.

Anderzijds reikt het beleidsplan een kader aan waardoor overheden op een integrale wijze beleid kunnen voeren rond waterwegen en kust, rekening houdend met de eigenheid van elk gebied. De recreatieve functie van waterwegen en kust wordt daarmee niet als ondergeschikt

maar als een volwaardige maatschappelijke functie benaderd en krijgt aldus haar plaats binnen **integrale beleidsvormingsprocessen**.

Om zo'n volwaardige behandeling te verzekeren, pleit het plan ervoor om bij de voorbereiding van beleid en planvorming rond waterwegen en kust een institutionele en structurele vertegenwoordiging vanuit recreatief perspectief te voorzien.

De bedoeling van het beleidsplan is daardoor tweeledig :

- Enerzijds geeft het aan hoe de recreatieve functie van waterwegen en kust via beleid gestalte dient te krijgen.
- Anderzijds geeft het aan hoe andere maatschappelijke functies en de betrokken beleids- en plancontext rekening zouden moeten houden met waterrecreatie en –toerisme.

Het tracht ook om vanuit die tweeledige visie voor een aantal aangelegenheden reeds duidelijkheid te geven over te volgen beleidslijnen en specifiek te ondernemen beleidsacties.

PRIORITEITEN VANUIT DE SECTOR

Van medio 2002 tot medio 2003 werd een grondig vooronderzoek uitgevoerd door middel van literatuurstudie en consultatie van beleidsvoerders, groepen recreanten en andere betrokkenen bij de toeristisch-recreatieve of andere maatschappelijke functies van waterwegen en kust. Zo hielden we hoorzittingen die resulteerden in ongeveer 1.000 inputs vanuit de gebruiker, werden er 35 interviews afgenomen van de spilfiguren in het ganse gebeuren en enquêeerden we recreanten op het terrein. Dit maakte een grondige analyse mogelijk van de huidige sterkten en zwakten van waterrecreatie en watertoerisme in Vlaanderen.

De resultaten hiervan voor de recreatieve activiteiten met de meeste beleidsrelevantie, worden hierna kort besproken.

TOERVAART

De uitbouw van het infrastructurele netwerk voor de toervaart kende de afgelopen jaren een sterke vooruitgang. Toch dienen op sommige plaatsen nog een aantal verbeteringen aangebracht te worden, ondermeer omwille van de steeds toenemende eisen van de recreant en de toename van de (grootte van de) boten. De beoogde verbeteringen situeren zich voornamelijk op infrastructureel gebied zoals aanmeervoorzieningen, afvalinstallaties, jachthavens, enz.

HENGELSPORT

Het hengelen blijft een veel beoefende recreatieve activiteit langs de Vlaamse waterwegen. Wel ontbreken nog te vaak de nodige faciliteiten zodat zowel de hengelaar als de andere gebruikers van de waterwegen en jaagpaden/dijkwegen niet optimaal hun activiteit kunnen beoefenen. Het inrichten van bepaalde visserzones met toegangswegen en parking kan hieraan verhelpen.

Daarnaast moet de hengelaar zelf ook oog hebben voor het milieu en voor andere recreanten.

SNELVAART

De snelvaart dient zich onder zeer uiteenlopende vormen aan, maar is voor het beleidsplan voornamelijk relevant in de vorm van het varen met speedboten, waterski en jetski.

De grootste problemen die deze sport ondervindt, liggen in de incompatibiliteit met andere recreatievormen op het water en met andere functies van de waterweg.

De ruimtelijke afbakening binnen zones waar snelvaart wordt toegelaten en de milieureglementering (geluid, immissie) begrenzen de mogelijkheden ervan. Aandacht voor het vrijwaren van de snelvaartmogelijkheden vanuit een duurzaamheidsperspectief en het spreiden van de snelvaartzones op rationele gronden (zowel vanuit het oogpunt van de beoefenaars als de bredere maatschappij) is essentieel.

KANO, KAJAK, ROEI

Deze activiteit wordt door de beoefenaars zelf het liefst beoefend op de kleinere waterlopen. Daar komen ze echter vaak in conflict met natuurbelangen. Een eerlijke afweging tot doorvaartmogelijkheden voor deze vaartuigen kan gebiedspecifiek bekeken worden. Tevens moeten de nodige in- en uitstapvoorzieningen aanwezig zijn, zodat de veiligheid gegarandeerd is, de natuurlijke oevers gespaard worden en de kanoërs, kajakers en roeiers zich niet steeds tot dezelfde vaarroutes moeten beperken.

JAAGPADRECREATIE

Bij de jaagpadrecreatie identificeren we drie grote groepen : de wandelaars, de fietsers en de ruiters.

De recreatie op jaagpaden en dijkwegen zit de laatste jaren sterk in de lift. Daarom is het zinvol het jaagpaden- en dijkwegennet verder (kwalitatief) uit te bouwen, te ontsluiten en te linken aan de reeds bestaande netwerken.

Maar de jaagpadrecreanten worden steeds meer gehinderd door het eigen succes.

Wandelaars en recreatieve fietsers klagen soms over de bedreiging van te snelle en roekeloze fietsers. En dat is maar één van de vele problemen op het terrein. Daarnaast verdient ook de ruitersport een plaats langs de waterwegen, liefst langs de onverharde oever ervan. Concrete reglementeringen, afspraken en voorzieningen om cohabitatie te bewerkstelligen worden derhalve aanbevolen.

PASSAGIERSVAART EN VEERDIENSTEN

Zowel passagiersvaart als veerdiensten kennen nog het nodige groeipotentieel, zeker wanneer ze gecombineerd worden met andere activiteiten in de toeristisch-recreatieve sfeer. Om de ontwikkeling hiervan verder te ondersteunen, moeten enkele conflictsituaties opgelost worden. Onderlinge afstemming is noodzakelijk bij de aanmeerplaatsen en bij de bediening van de kunstwerken. Een verbeterde integratie tussen water- en walactiviteiten en het aanbieden van "multimodale" recreatiemogelijkheden wordt eveneens aanbevolen.

KUSTRECREATIE EN –TOERISME

Binnen het beleidsplan wordt de 'kustrecreatie' beperkt tot zeilen en motorbootvaren op zee en de daarbij horende jachthavens. Voor de natte kustjachthavens is vooral de uitbreiding van faciliteiten en ligplaatsen een prioriteit, terwijl het bezitten van een duidelijk statuut de eerste zorg is voor de droge kustjachthavens. Ook het optimaliseren van de verbinding met het hinterland vanuit de kustjachthavens is een aandachtspunt.

OVERIGE VORMEN VAN WATERRECREATIE

Tenslotte zijn er nog een aantal recreatievormen met een specifiek karakter. Vaak spelen die een eerder marginale rol in het waterrecreatieveld. Toch hebben ze de nodige aanhangers en kennen ze elk hun eigen problemen. Meer specifiek gaat het om activiteiten als vliegeren,

vinkenzetten, varen met telegeleide modelboten, zwemmen, duiken en schaatsen. In het beleidsplan besteden we voldoende aandacht aan de gevoeligheden van elke vorm van waterrecreatie.

PROMOTIE

De promotie van waterrecreatie en –toerisme in Vlaanderen verloopt in verspreide slagorde. Vanuit diverse hoeken en via uiteenlopende media en kanalen wordt promotie gevoerd. Hierbij worden telkens andere doelgroepen beoogd. Enkel mits een onderlinge afstemming van al deze inspanningen kan een echt en slagkrachtig promotiebeleid tot stand komen.

ALGEMENE AANDACHTSPUNTEN VOOR HET BELEID

Op basis van bovenstaande analyses en prioriteiten-identificatie kunnen een aantal algemene aandachtspunten voor het beleid aangeduid worden.

- Het infrastructurele voorzieningenniveau kent vaak nog enkele tekortkomingen;
- Er bestaan conflictsituaties tussen de verschillende recreatievormen onderling of tussen waterrecreatie en de andere maatschappelijke functies van de waterwegen;
- Een verbeterde afstemming en integratie tussen recreatie op het water, langs het water of op het jaagpad/dijkweg en het hinterland is geboden;
- Op het vlak van promotie liggen nog de nodige potenties;
- Het is nodig om een permanente dialoog met de sector te verwezenlijken.

Het beleidsplan stelt dat een adequate aanpak van deze leemtes en pijnpunten kan resulteren in een aanzienlijke kwaliteitsverhoging van waterrecreatie en –toerisme in Vlaanderen in harmonie met de andere maatschappelijke functies van waterwegen en kust.

RANDVOORWAARDEN

Gegeven de zorg voor maatschappelijke multifunctionaliteit van waterwegen en kust, moet men bij het verwezenlijken van de geïdentificeerde prioriteiten, een aantal randvoorwaarden in acht nemen. Concreet gaat het om :

- Het optimaliseren van de relatie tussen de toeristisch-recreatieve functie en de andere functies van de waterweg vanuit een integraal en duurzaamheidsperspectief;
- Het versterken van binnenlandse en buitenlandse netwerkvorming op sociaal en infrastructureel vlak zodat Vlaanderen uitgroeit tot een hoogstaand waterrecreatief gebied;
- Het aanbrenge van multifunctionele voorzieningen waar medegebruik kan. Dit hypothekeert niet langer de schaarse ruimte;
- Het aanbrenge van monofunctionele voorzieningen en zoneringen waar optimalisering van onderlinge relaties dit vraagt. Zo kunnen te voorziene en moeilijk oplosbare conflicten vermeden worden;
- Het promoten en profileren van de recreatieve en toeristische mogelijkheden langs waterwegen en kust in Vlaanderen opdat gedane en te plegen investeringen voldoende

kunnen renderen en de potentiële gebruikers bewust worden van het aanbod; harde recreatie mag de zachte recreatie niet verdrücken. Daar zachte recreatie de meest duurzame en toegankelijke vorm is, dient deze voorrang te krijgen in de beleidsvoering;

- Het verbeteren van de integratie van water- en walactiviteiten, zodat waterrecreatie en –toerisme een totaalgebeuren wordt;
- Het uniform en transparant maken van regelgeving en dienstverlening. Er is nood aan duidelijkheid rond geboden en verboden van waterrecreatie, zodat iedereen in harmonie kan recreëren;
- Het verbeteren van de communicatie met en binnen de sector. Mogelijke potenties en/of knelpunten kunnen zo snel en efficiënt aangepakt worden.

BELEIDSKWESTIES

Rekening houdend met de geïdentificeerde prioriteiten en de geschetste randvoorwaarden komen we uiteindelijk tot twaalf concrete kwesties met bijbehorende sturingsprincipes waarrond verbeteringen nagestreefd worden. Samen vormen ze een kader voor het te voeren beleid. De ontleding in concrete beleidskwesties zorgt ervoor dat het plan niet enkel een strategische invalshoek heeft, maar ook een insteek waarbij de operationalisering en uitvoerbaarheid van het beleid voorstaan.

Het geheel vertaalt zich, eenvoudig gezegd, in een “**twaalfpuntenplan** waterrecreatie en watertoerisme” :

- 1. Institutionaliseren van de recreatieve visie bij beleids- en planvorming rond watergebonden gebieden** : dit voornemen moet ervoor zorgen dat waterrecreatie en –toerisme oftewel de recreatieve functie binnen beleids- en planvormingsprocessen ook daadwerkelijk een stem krijgt die zich vertaalt in uiteindelijke beslissingen.
- 2. Uitbouw en gebruik van infrastructurele netwerken** : zowel op het vlak van toervaart, kano-kajak en roeien als passagiersvaart, veerdiensten en multimodale knooppunten worden op kwalitatief en kwantitatief vlak verbeteringen voorgesteld.
- 3. Uitbouw en gebruik van wachtsteigers en bevestigingsvoorzieningen in en aan beweegbare kunstwerken** : deze aanbeveling moet ervoor zorgen dat de veiligheid voor toervaarders en andere waterrecreanten gevoelig verhoogt in en rond sluizen en beweegbare bruggen.
- 4. Zoneren en faciliteren van zachte recreatie** : hoewel zachte recreatie prioriteit krijgt op harde recreatie, moet men ook oog hebben voor de conflicten die kunnen optreden tijdens het beoefenen van de zachtere vormen van waterrecreatie. Hiertoe worden enkele eenvoudig te implementeren maatregelen voorgesteld.
- 5. Zoneren van harde recreatie** : harde recreatie wordt het best geconcentreerd op bepaalde zones, zodat zachte recreatie zo min mogelijk wordt gehinderd. Wel verdient ook de harde recreatie nog voldoende ruimte om zich te bestendigen en te ontwikkelen indien daar de nodige vraag voor is. Duurzaamheid, zowel sociaal, economisch als ecologisch staat daarbij steeds voorop.
- 6. Aandacht voor het milieu en uitbouw van geëigende milieuvorzieningen** : beoefenaars van waterrecreatie moeten aandacht hebben voor natuur en milieu zodat het

rustige en groene gebied rond waterwegen en kust ook bij toenemende recreatie behouden blijft. Op die manier worden ook de mogelijkheden voor toekomstige waterrecreanten gegarandeerd. De sector zelf mag ook niet vervuילend zijn. Zo moeten ondermeer dringend milieustations in alle jachthavens gerealiseerd worden.

7. **Optimaliseren van statutaire, administratieve en financiële reglementen** : het wegwerken, aanpassen of aanvullen van bepaalde specifieke reglementen en wetgevingen moet ertoe leiden dat het recreëren aangenamer en eenvoudiger wordt, terwijl dit niet ten koste hoeft te gaan van het nodige respect voor de andere maatschappelijke functies van waterwegen en kust.
8. **Zorg voor de bevaarbaarheid van waterwegen** : de potenties voor toervaart en passagiersvaart kunnen aanzienlijk toenemen als de bedieningsregeling van de kunstwerken geoptimaliseerd wordt en alle jachthavens op de vaardiepte van de aanpalende waterwegen gebracht wordt (met een gedifferentieerde diepte voor de kustjachthavens). Voldoende aandacht voor de harde recreatievormen bij de mogelijke herinstelling van de zondagsvaart voor goederenschepen is eveneens geboden.
9. **Stroomlijnen van het promotiebeleid** : via de voorgestelde maatregelen kan de effectiviteit en de efficiëntie van promotionele inspanningen gevoelig toenemen.
10. **Opzetten van een informatie-inwinningsbeleid voor monitor- en beheerdoelinden**, zodat in de toekomst verantwoorde beleidsbeslissingen genomen kunnen worden, gefundeerd op de nodige cijfergegevens.
11. **Instellen van een concessiebeleid met betrekking tot (kust)jachthavens** dat ervoor zorgt dat zowel uitbaters als overheden hun eigen en elkaars rechten en plichten kennen en er voor de uitbaters voldoende ruimte en zekerheid is om de nodige investeringen te plegen.
12. **Opzetten van een overlegplatform** : door periodiek contact tussen de verschillende betrokkenen partijen via een formeel overlegorgaan, kunnen potenties en knelpunten op een vlotte en adequate manier aangepakt worden en verkrijgen waterrecreatie en –toerisme ook een stem en aanspreekpunt voor en naar de buitenwereld, de eigen achterban en beleidsvoerders. Dit overlegplatform moet de continuïteit van het *Beleidsplan waterrecreatie en –toerisme* garanderen.

TENSLLOTTE

Door het aanreiken van operationele kaders om met een serie van kwesties om te gaan, biedt het ontwikkelde plan concrete richtsnoeren voor het te voeren beleid.

Echter, hoewel bestuurlijke, particuliere en ondernemersinitiatieven noodzakelijk zijn om toekomstgerichte en op duurzaamheid gerichte waterrecreatie- en –toerisme mogelijk te maken, blijft verantwoord en plezierig recreëren op, in en langs de waterwegen en de kust toch ook een kwestie van mentaliteit waarbij tolerantie en goede omgangsnormen centraal staan. Alleen zo kan iedereen recreëren in harmonie met elkaar en de omgeving.

Ter afsluiting worden in de volgende tabel de verschillende aanbevelingen uit het beleidsplan en de bevoegde en/of principieel daarbij te betrekken beleidsvelden en Vlaamse ministeries opgelijst.

SYNTHESE VAN AANBEVELINGEN IN HET BELEIDSPLAN WATERRECREATIE EN –TOERISME VAN DE WATERWEGEN EN KUST IN VLAANDEREN

<i>Aanbeveling</i>	<i>Beleidsveld/Ministerie</i>
1. Institutionaliseren van aandacht voor waterrecreatie in beleids- en planvorming	• Leefmilieu (cf. bekkenbeheerplannen) • Ruimtelijke ordening (cf. RSV en afgeleiden)
2a. Uitbouw infrastructureel netwerk toervaart en passagiersvaart	• Mobiliteit
2b. Oprichten vaarnetwerken kano-kajak-roeien	• Mobiliteit • Leefmilieu • Sport
2c. Uitbouwen multimodale knooppunten	• Mobiliteit Eventueel na raadpleging van • Ruimtelijke ordening
3. Aanbrengen aanmeervoorzieningen in en aan beweegbare kunstwerken	• Mobiliteit Eventueel na raadpleging van • Monumentenzorg
4a. Inrichten hengelzones	• Mobiliteit • Leefmilieu • (Sport)
4b. Herbekijken verhardingen jaagpaden en dijkwegen	• Mobiliteit
5. Herbekijken afbakening en aantal snelvaartzones	• Mobiliteit Na raadpleging van • Ruimtelijke ordening • Sport • Leefmilieu
6. Uitbouwen milieustations	• Mobiliteit • Leefmilieu
7. Reflecteren over meest prangende statutaire, administratieve en financiële kwesties	• Mobiliteit • Op te nemen op • federaal niveau
8. Garanderen diepgang waterwegen en jachthavens	• Mobiliteit
9. Stroomlijnen promotiebeleid	• Mobiliteit • Toerisme • Sport
10. Opzetten informatie-inwinningsbeleid voor monitordoeleinden	• Mobiliteit • Toerisme • Sport (elk voor eigen bevoegdheden)
11. Invoeren concessie-overeenkomst jachthavens nieuwe stijl	• Mobiliteit
12. Oprichten en subsidiëren van overlegplatform	• Mobiliteit • Toerisme • Sport

**Ministerie van de
Vlaamse Gemeenschap**

Samenstelling :

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Departement Leefmilieu en Infrastructuur
Administratie Waterwegen en Zeewezen
Afdeling Beleid

in samenwerking met :

Bart Kamp en Wouter Verheyen (Resource
Analysis)
Els Lowyck (WES Onderzoek en Advies)

Verantwoordelijke uitgever :

ir. Jan Strubbe
directeur-generaal AWZ
Koning Albert II-laan 20 bus 5, 1000 Brussel

Coördinatie :

ir. Ludo Plessers
afdeling Beleid Havens, Waterwegen &
Zeewezen

Vormgeving cover :

CIBE centrum voor overheidscommunicatie vzw

De Vlaamse Infolijn

0800 - 3 02 01

elke werkdag tussen 9 en 19 uur

